

Sygn. akt IV Ca 31/18

POSTANOWIENIE

Dnia 23 marca 2018r.

Sąd Okręgowy w S., Wydział IV Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Dorota Curzydło

Sędziowie: SSO Elżbieta Jaroszewicz,

SSO Mariola Watemborska (spr.)

Protokolant: st. sekretarz sądowy Katarzyna Zadrożna

po rozpoznaniu w dniu 9 marca 2018r. wS.

na rozprawie

sprawy z wniosku P. C. i D. C. (1)

z udziałem uczestnika postępowania (...) S.A. w G.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawców

od postanowienia Sądu Rejonowego w C.

z dnia 17 października 2017r. sygn. akt I Ns 121/16

postanawia:

oddalić apelację.

Sygn. akt IV Ca 31/18

UZASADNIENIE

Wnioskodawcy P. C. i D. C. (1) wnieśli o ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomościach wnioskodawców, położonych w jednostce ewidencyjnej C. – O. Wiejski, w miejscowości R., powiat (...), dla których to nieruchomości Sąd Rejonowy w C. Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgi wieczyste Kw nr (...) polegającej na prawie do utrzymywania napowietrznej linii elektroenergetycznej wraz ze słupami, prawie swobodnego dostępu do urządzeń w celu wykonywania prac eksploatacyjnych i konserwacyjnych oraz usuwania awarii bądź wymiany na nowe, przyłączeniem odbiorców i obowiązku powstrzymywania się przez każdorazowego właściciela nieruchomości obciążonej od takiego zagospodarowania nieruchomości oraz sadzenia drzew i krzewów, która uniemożliwiałaby swobodny dostęp do urządzeń oraz prowadzenia prawidłowego ich eksploataowania, w zamian za zobowiązanie uczestnika do uiszczenia na rzecz wnioskodawcy jednorazowego wynagrodzenia w wysokości 179.000 zł oraz o zasądzenie od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania. W uzasadnieniu wnioskodawcy wskazali, że na ich działkach ewid. o nr:(...)(KW nr (...)) oraz działkach o nr: (...) (KW nr (...)) znajdują się urządzenia przesyłowe wraz z linią energetyczną, które zajmują łącznie część gruntu ornego o powierzchni około 3980 m⁽²⁾, a właścicielem tych zainstalowanych urządzeń energetycznych jest (...) S.A. z siedzibą w G..

Uczestnik postępowania (...) S.A. z siedzibą w G. oświadczył, że wystąpił z wnioskiem o stwierdzenie zasiedzenia służebności obciążającej nieruchomości położoną w obrębie ewidencyjnym R., składającą się z działek gruntu nr (...) oraz nieruchomości położoną w obrębie ewidencyjnym Ł., składającą się z działek gruntu nr (...). Jednocześnie z ostrożności procesowej podniósł zarzut zasiedzenia wskazując, że z dniem 2.01.1996r. nabył służebność obciążającą wyżej wymienione nieruchomości, poprzez utrzymanie, eksploataowanie, konserwowanie i naprawianie urządzeń napowietrznej linii elektroenergetycznej średniego napięcia 15 kv oraz urządzeń napowietrznej linii elektroenergetycznej niskiego napięcia 0,4 kV.

Postanowieniem z dnia 23 września 2013 roku, w sprawie I Ns 413/13, Sąd Rejonowy w C. na mocy art. 219 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc zarządził połączyć sprawy z wniosku (...) S.A. z siedzibą w G. przy udziale P. C. i D. C. (1) o zasiedzenie służebności przesyłu ze sprawą I Ns 283/13, do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

W odpowiedzi na wniosek uczestnika postępowania o zasiedzenie wnioskodawcy wnieśli o oddalenie wniosku w całości oraz zasądzenie od uczestnika na ich rzecz postępowania kosztów postępowania według norm przepisanych.

Postanowieniem z dnia 29 czerwca 2015 roku Sąd Rejonowy w C.:

1. oddalił wniosek o ustanowienie służebności przesyłu,

2. stwierdził, że Zakład (...) Spółka Akcyjna w S. nabył przez zasiedzenie z dniem 1 stycznia 2004 roku służebność gruntową odpowiadającą treści służebności przesyłu obciążającą nieruchomości położoną w miejscowości R., składającą się z działki gruntu oznaczonej numerem ewidencyjnym (...), dla której Sąd Rejonowy w C. Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW nr (...) polegającą na prawie korzystania z nieruchomości obciążonej poprzez utrzymanie, konserwację, naprawę i eksploatację znajdujących się na niej urządzeń elektroenergetycznych stanowiących własność przedsiębiorcy oraz wejście i wjazd na nieruchomość obciążoną, w każdej chwili w okresie trwania służebności w celu wykonania niezbędnych robót związanych z utrzymaniem, konserwacją, naprawą i eksploatacją znajdujących się na niej urządzeń elektroenergetycznych stanowiących własność przedsiębiorcy w szczególności wejścia i wjazdu na teren nieruchomości obciążonej sprzętem, w tym ciężkim, w przebiegu służebności ustalonej zgodnie z opinią biegłego sądowego R. B., sporządzonej w dniu 3 października 2014 roku, zawartej na karcie 273, która to opinia stanowi integralną część niniejszego postanowienia,

3. stwierdził, że (...) S.A. z siedzibą w G. nabyła z dniem 1 października 2010 roku przez zasiedzenie służebność przesyłu obciążającą nieruchomości położoną w miejscowości R., składającą się z działek gruntu oznaczonych numerami ewidencyjnymi (...), dla której Sąd Rejonowy w C. Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...) polegającą na prawie korzystania z nieruchomości obciążonej poprzez utrzymanie, konserwację, naprawę i eksploatację znajdujących się na niej urządzeń elektroenergetycznych stanowiących własność przedsiębiorcy oraz wejście i wjazd na nieruchomość obciążoną, w każdej chwili w okresie trwania służebności w celu wykonania niezbędnych robót związanych z utrzymaniem, konserwacją, naprawą i eksploatacją znajdujących się na niej urządzeń elektroenergetycznych stanowiących własność przedsiębiorcy, w szczególności wejścia i wjazdu na teren nieruchomości obciążonej sprzętem, w tym ciężkim, w przebiegu służebności ustalonej zgodnie z opinią biegłego sądowego R. B., sporządzonej w dniu 3 października 2014 roku, zawartej na kartach 274, 275 i 276, która to opinia stanowi integralną część niniejszego postanowienia,

4. stwierdził, że (...) S.A. z siedzibą w G. nabyła z dniem 1 października 2010 roku przez zasiedzenie służebność przesyłu obciążającą nieruchomości położoną w miejscowości Ł., składającą się z działek gruntu oznaczonych numerami ewidencyjnymi (...), dla której Sąd Rejonowy w C. Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...) polegającą na prawie korzystania z nieruchomości obciążonej poprzez utrzymanie, konserwację, naprawę i eksploatację znajdujących się na niej urządzeń elektroenergetycznych stanowiących własność przedsiębiorcy oraz wejście i wjazd na nieruchomość obciążoną, w każdej chwili w okresie trwania służebności w celu wykonania niezbędnych robót związanych z utrzymaniem, konserwacją, naprawą i eksploatacją znajdujących się na niej urządzeń elektroenergetycznych stanowiących własność przedsiębiorcy w szczególności wejścia i wjazdu na teren

nieruchomości obciążonej sprzętem, w tym ciężkim, w przebiegu służebności ustalonej zgodnie z opinią biegłego sądowego R. B. sporządzoną w dniu 3.10.2014r., zawartej na k. 277 i 278, która to opinia stanowi integralną część niniejszego postanowienia.

Na skutek apelacji wnioskodawców P. C. i D. C. (1) Sąd Okręgowy w S. postanowieniem z dnia 20 listopada 2015r. zmienił zaskarżone postanowienie w punkcie 3 i 4 i w tym zakresie wniosek oddalił, zmienił punkt 5 postanowienia nadając mu treść „ustalić, że każda ze stron postępowania o zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu ponosi w 1/2 koszty postępowania pozostawiając ich szczegółowe wyliczenie referendarzowi sądowemu” i znieść pkt 6 postanowienia, ponadto uchylił zaskarżone postanowienie w punkcie 1 i w tym zakresie sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu w C. do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego w sprawie o ustanowienie służebności przesyłu.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy w C. postanowieniem z dnia 17 października 2017r. oddalił wniosek P. C. i D. C. (1) o ustanowienie służebności przesyłu (pkt 1), nakazał ściągnąć od uczestnika postępowania (...) S.A. G. na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w C. kwotę 765,30 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych (pkt 2) oraz nakazał zwrócić solidarnie wnioskodawcom P. C. i D. C. (1) od Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w C. kwotę 424,91 zł tytułem niewykorzystanej zaliczki na opinię biegłego (pkt 3), jak i ustalił, że wnioskodawcy i uczestnik postępowania ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie we własnym zakresie.

Powyższe orzeczenie zapadło na podstawie następującego stanu faktycznego:

Wnioskodawcy P. C. i D. C. (1) są właścicielami nieruchomości położonej w obrębie ewidencyjnym R., która składa się z działek gruntu nr (...), dla których Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą KW nr (...), jak również właścicielami działek nr (...) położonych w miejscowości Ł., dla której Sąd Rejonowy w C. Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą KW nr (...). Działki te, w chwili ustanawiania na nich urządzeń elektroenergetycznych w postaci słupów i linii napowietrznych niskiego i średniego napięcia, stanowiły własność państwową. Wcześniej dla ww. nieruchomości Sąd Rejonowy w C. prowadził księgę wieczystą nr (...).

W dniu 19 lipca 2001r. ww. działki te w 1/2 części zostały nabyte od (...) przez Z. i D. P. do wspólności majątkowej małżeńskiej oraz przez A. i E. K. do wspólności majątkowej małżeńskiej. W umowie sprzedaży w § 21 nabywcy wnieśli o odłączenie zakupionych działek z ksiąg wieczystych nr (...) i urządzenie dla nich odrębnych ksiąg wieczystych. W związku z powyższym dla działek gruntu nr (...) założono księgę wieczystą KW nr (...), a dla działek nr (...) położonych w miejscowości Ł., księgę wieczystą KW nr (...).

Wnioskodawcy w dniu 25 sierpnia 2003r. nabyli własność tych gruntów na podstawie umowy przeniesienia własności nieruchomości. W chwili zakupu nieruchomości przez wnioskodawców posiadali oni wiedzę o znajdujących się tych nieruchomościach urządzeniach elektroenergetycznych.

Dalej Sąd Rejonowy ustalił, że działka nr (...) znajduje się w okolicach R. i przebiega przez nią linia napowietrzna średniego napięcia 15 kV oraz zlokalizowanych jest kilkanaście słupów. Urządzenia te zostały posadowione przed 1968r. i w latach siedemdziesiątych nastąpiła ich modernizacja, tj. wymiana słupów i wymiana przewodów. Trasa tej linii została taka sama, jedynie słupy mogły ulec przesunięciu o kilka metrów.

Linie energetyczne i urządzenia znajdujące się na działce nr (...) są głównymi napowietrznymi liniami średniego napięcia i od 1968r. zarządzane były przez Rejon Energetyczny w C..

Działka nr (...) położona jest w miejscowości B.. Zlokalizowane są na niej cztery pojedyncze słupy, na których rozciągnięto linie energetyczne niskiego napięcia 0,4 kV. Urządzenie te pochodzą z 1952r. i początkowo były własnością Państwowych Gospodarstw Rolnych, w zarządzie PGR W..

Na nieruchomości stanowiącej działkę nr (...) znajduje się siedem słupów, w tym cztery słupy średniego napięcia i trzy słupy niskiego napięcia. L. ta została wybudowana w 1975r. przez Okręgowy Zarząd Lasów Państwowych.

Na działce nr (...) posadowione są dwa słupy linii niskiego napięcia. Urządzenia te zostały wybudowane w 1975r. w ramach elektryfikacji. Inwestorem był Urząd Powiatowy w C., a wykonawcą (...). Odbiór sieci nastąpił w marcu 1975r.

Na działce nr (...) znajdują się trzy pojedyncze słupy średniego napięcia. Fragment linii napowietrznej średniego napięcia znajdujący się na tej nieruchomości został zrealizowany w ramach remontu w 1973r.

Z kolei na działce nr (...) posadowione są urządzenia elektroenergetyczne w postaci dwunastu pojedynczych słupów, na których rozciągnięty jest kabel energetyczny linii wysokiego napięcia.

Sąd I instancji ustalił ponadto, że na mocy Zarządzenia nr 13 Naczelnego Dyrektora Zakładów (...) w B. z dnia 10.05.1978r. dokonano organizacyjnego wyodrębnienia Zakładu (...) w S.. Zarządzeniem nr 57 Prezesa Rady Ministrów z dnia 30.12.1988r. w sprawie podziału niektórych przedsiębiorstw zgrupowanych we W. (...) i (...) B. podziałowi uległ P. O. E. w B.. W wyniku tego podziału utworzono m.in. Zakład (...) z siedzibą w S.. Następnie Zarządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu nr (...) O./(...)z dnia 9.07.1993r. dokonano podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakład (...) w S. i przekształcono je w jednoosobową spółkę z udziałem Skarbu Państwa. Aktem notarialnym sporządzonym przez notariusza T. J. z dnia 12.07.1993r. w W. przedsiębiorstwo państwowe zostało przekształcone w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa działającą pod firmą Zakład (...) Spółka Akcyjna. Spółka ta w 2004r. przekształciła się w spółkę akcyjną pod firmą (...) S.A. w wyniku połączenia spółek w trybie określonym w art. 492 § 1 ksh. Następnie zmieniła się firmy tej spółki na (...) Spółka Akcyjna, a następnie (...) Spółka Akcyjna.

W wyniku realizacji zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu nr (...) /O./(...)z dnia 9.07.1993r., aktem notarialnym z dnia 10.12.1996r., nieodpłatnie przeniesiono prawo użytkowania wieczystego gruntu, prawo własności budynków i urządzeń energetycznych na rzecz (...) – Spółki Akcyjnej z (...) w W..

Nadto ustalił Sąd I instancji, że zarządzanie siecią energetyczną i dostawą energii było zadaniem przedsiębiorstw państwowych tworzonych przez właściwych ministrów, przy czym właścicielem urządzeń i sieci był Skarb Państwa.

Uczestnik postępowania cały czas eksploatuje urządzenia energetyczne, kontroluje i usuwa ich bieżące usterki, jak również dokonuje oględzin co 3 lub 5 lat.

Oceniając tak ustalony stan faktyczny, Sąd Rejonowy, mając przy tym na uwadze treść przepisów art. 49 § 1 kc, art. 2 ustawy z dnia 29.09.1990r. o zmianie ustawy dnia 29.04.1985r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz.U. Nr 79 poz. 464 ze zm.), art. 7 pkt 1 ustawy z dnia 6.07.1982r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2013r. poz. 707 ze zm.), uznał, że wniosek P. C. i D. C. (2) o ustanowienie służebności podlegał oddaleniu, niezależnie od tego, że również i wniosek uczestnika postępowania w przedmiocie zasiedzenia służebności obciążającej nieruchomości wnioskodawców został prawomocnie oddalony.

Sąd Rejonowy zważył w pierwszej kolejności, że przedmiotem niniejszego rozpoznania był wyłącznie wniosek wnioskodawców o ustanowienie służebności przesyłu na rzecz uczestnika postępowania (...) SA z siedzibą w G. na nieruchomościach, dla których Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgi wieczyste: KW nr (...) oraz KW nr (...). Toteż dalej Sąd I instancji badał, czy poprzednik prawny uczestnika postępowania, który uzyskał własność przedmiotowych urządzeń linii energetycznej posadowionych na działkach wnioskodawców, nie uzyskał zarazem tytułu prawnego do korzystania z tych działek w odpowiednim zakresie i czy tytuł ten nie przeszedł na uczestnika. W tym zakresie Sąd Rejonowy otrzymał pozytywną odpowiedź, na którą to składało się w pierwszym rzędzie ustalenie, że w chwili posadowienia urządzeń linii energetycznej, urządzenia te, jak i grunty, na których zostały posadowione, były własnością państwową. Przedsiębiorstwa państwowe, będące poprzednikami prawnymi uczestnika mając w zarządzie te urządzenia, korzystały z tych działek w zakresie niezbędnym do ich eksploatacji w ramach konstrukcji jednolitej własności państwowej i wykonywały tylko uprawnienia należące do sfery mienia państwowego. Korzystanie to było więc oparte na odpowiednim tytule prawnym (post. SN z dnia 11.12.2008r., II CSK 314/08). Z dniem 1.02.1989r., w wyniku nowelizacji art. 128 kc, na mocy ustawy z dnia 31.01.1989r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 3, poz.

11), doszło do uchylenia konstrukcji jednolitej własności państwowej, dzięki czemu państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną do nabywania prawa własności i innych praw rzeczowych. Z kolei z dniem 5.12.1990r., z chwilą uwłaszczenia państwowych osób prawnych, wynikającego z art. 2 ustawy z dnia 29.09.1990r. o zmianie ustawy dnia 29 kwietnia 1985r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz.U. Nr 79 poz. 464 ze zm.) doszło do objęcia w posiadanie służebności, na którą składają się urządzenia przesyłowe wskazane we wniosku. Wskazał Sąd Rejonowy, że zgodnie z tą regulacją grunty stanowiące własność Skarbu Państwa będące w dniu 5.12.1990r. w zarządzie państwowych osób prawnych innych niż Skarb Państwa stawały się z tym dniem z mocy samego prawa przedmiotem użytkowania wieczystego tych podmiotów, a budynki, lokale i urządzenia wzniesione na tych nieruchomościach stawały się własnością tych osób prawnych. Przedsiębiorstwo państwowe nabyło urządzenia przesyłowe, ale miało jednocześnie tytuł prawny do korzystania z nieruchomości Skarbu Państwa w zakresie niezbędnym do ich eksploatacji. Uwłaszczenie to skutkowało nie tylko przekształceniem przysługującego im zarządu urządzeń przesyłowych w prawo ich własności, ale też przekształceniem owego tytułu prawnego we właściwe prawo podmiotowe, uprawniające je do (dalszego) korzystania z nieruchomości będących własnością Skarbu Państwa, na których posadowione były przedmiotowe urządzenia. Prawem powstającym w wyniku przekształcenia dotychczasowego tytułu do korzystania z nieruchomości państwowych w zakresie niezbędnym do eksploatacji uzyskanych na własność i posadowionych na tych nieruchomościach urządzeń - w ówczesnym stanie prawnym - była służebność gruntowa o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Dalej, powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, wyraził Sąd I instancji pogląd, że skoro możliwe było umowne nabycie albo zasiedzenie takiej służebności przed wejściem w życie przepisów art. 305¹ i nast. kpc, wprowadzających służebność przesyłu, to mogła ona również powstać z mocy prawa jako rezultat uwłaszczenia państwowej osoby prawnej. W związku z powyższym, z chwilą uzyskania - na podstawie ustawy z grudnia 1990r. - własności urządzeń przesyłowych, posadowionych na nieruchomościach będących wówczas własnością Skarbu Państwa, przedsiębiorstwo państwowe uzyskiwało - z mocy prawa oraz jako prawo związane z własnością tych urządzeń i obciążające owe nieruchomości - służebność gruntową odpowiadającą treścią służebności przesyłu. Prawo to, jako powstałe z mocy prawa, obciąża każdorazowego właściciela nieruchomości, na których posadowione są urządzenia przesyłowe, do znoszenia ich istnienia, jak również uprawnia każdorazowego właściciela urządzeń do korzystania z nieruchomości w odpowiednim zakresie. W efekcie przyjął Sąd Rejonowy, że poprzednik prawny uczestnika postępowania (Zakład (...) w S.), który uzyskał własność przedmiotowych urządzeń linii energetycznej posadowionych na przedmiotowych działkach, uzyskał również tytuł prawny do korzystania z działek, tj. służebność gruntową odpowiadającą treścią służebności przesyłu, a wobec tego wniosek o ustanowienie służebności przesyłu podlegał oddaleniu.

Z rozstrzygnięciem tym nie zgodzili się wnioskodawcy. Wywiedli oni apelację, w której, zaskarżając wydane postanowienie w całości, podnieśli zarzuty naruszenia:

- 1) art. 2 ustawy z dnia 29.09.1990r. o zmianie ustawy dnia 29 kwietnia 1985r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości poprzez nieprawidłowe uznanie, że z chwilą uwłaszczenia państwowych osób prawnych doszło do objęcia w posiadanie służebności, na którą składają się urządzenia przesyłowe wskazane we wniosku,
- 2) art. 245 kc w zw. z art. 155 kc – 194 kc poprzez stwierdzenie, że służebność gruntowa o treści służebności przesyłu na nieruchomości należącej do wnioskodawców powstała z mocy samego prawa, jako rezultat uwłaszczenia państwowej osoby prawnej, pomimo braku normatywnych podstaw do nabycia powyższego prawa w taki sposób,
- 3) art. 21 ust. 1 i art. 64 Konstytucji RP poprzez przyjęcie, że doszło do nabycia służebności gruntowej o treści służebności przesyłu z mocy samego prawa poprzez uwłaszczenie państwowej osoby prawnej, pomimo braku normatywnych podstaw do tego,
- 4) art. 233 § 1 kpc oraz art. 6 kc poprzez nieprawidłowe uznanie, że:
 - przedłożona przez wnioskodawców niepełna oraz nieprawidłowo wypełniona dokumentacja dotyczy urządzeń posadowionych na ich nieruchomościach,

- zeznania świadka H. A., pracownika uczestnika, są wiarygodne,

- urządzenia przesyłowe zostały wybudowane na nieruchomościach Skarbu Państwa w sytuacji niewykazania przez uczestnika, kiedy urządzenia przesyłowe zostały rzeczywiście wybudowane, kiedy ostatecznie przyłączono je do sieci i rozpoczęto przysyłać energię, oraz czy od tego czasu linie nie zmieniły swojego położenia – w sytuacji, gdy istniały uzasadnione wątpliwości w zakresie tych kwestii,

5) art. 328 § 2 kpc poprzez niewskazanie w uzasadnieniu wystarczających motywów, jakie legły u podstaw dokonania takiej, a nie innej oceny wiarygodności i mocy dowodów.

W efekcie wnieśli apelujący o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez uwzględnienie wniosku, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i skierowanie sprawy do ponownego rozpoznania, w każdym wypadku z adekwatnym orzeczeniem o kosztach postępowania na rzecz wnioskodawców.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności zważyć należało, że w konstrukcji prawnej rozpoznawania sprawy przez sąd drugiej instancji w wyniku wniesienia apelacji przez stronę lub strony (uczestników) postępowania, w polskiej procedurze cywilnej chodzi o skontrolowanie prawidłowości rozstrzygnięcia sprawy przez sąd pierwszej instancji i jeżeli to potrzebne - przeprowadzenie pełnego postępowania dowodowego, a następnie wydanie orzeczenia merytorycznego. Sąd II instancji nie ogranicza się zatem tylko do kontroli Sądu I instancji, lecz bada ponownie całą sprawę, a rozważając wyniki postępowania przed Sądem I instancji, władny jest ocenić je samoistnie. Postępowanie apelacyjne jest przedłużeniem procesu przeprowadzonego przez pierwszą instancję, co oznacza, że nie toczy się on na nowo (por. art. 382 kpc). Trzeba też pamiętać, że kognicja sądu odwoławczego obejmuje "rozpoznanie sprawy" (a nie tylko środka odwoławczego) i to w taki sposób, w jaki mógł i powinien uczynić to sąd pierwszej instancji (por. uchwałę Sądu Najwyższego 7 sędziów - zasada prawna - z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008/6/55, Prok. i Pr.-wkł. (...), Biul. SN 2008/1/13, Wspólnota (...), Lex nr 341125). Sąd II instancji jest zatem również sądem merytorycznym władnym ocenić sprawę samodzielnie, w tym na podstawie uzupełniających postępowanie pierwszoinstancyjne ustaleń faktycznych.

W ocenie Sądu Okręgowego prawidłowe rozstrzygnięcie niniejszej sprawy wymagało, ze względów poniżej podanych, przeprowadzenia uzupełniającego postępowania dowodowego, które co do zasady ma na celu doprecyzowanie stanu faktycznego rozpoznawanej sprawy. Jednocześnie należało uwzględnić, że kompetencja sądu drugiej instancji uprawniająca do dokonywania własnych ustaleń na podstawie materiału zebranego w postępowaniu pierwszoinstancyjnym zmierza (z zachowaniem zasady instancyjności) do zapewnienia realizacji nakazu sprawności postępowania (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9.12.2009r., II PK 151/09, Legalis nr 309959).

Zauważyć należało, że apelujący zgłosili w istocie dwa zarzuty: naruszenia prawa materialnego oraz prawa procesowego. W pierwszej kolejności odniesienia wymagały zarzuty formalne i przytoczone na ich uzasadnienie argumenty, bowiem dopiero brak uchybień w tym zakresie stwarza możliwość dokonania oceny prawidłowości zastosowania w sprawie norm prawa materialnego. Ponadto właśnie zgłoszone zarzuty naruszenia prawa procesowego skutkowały koniecznością przeprowadzenia uzupełniającego postępowania dowodowego. Podkreślić bowiem trzeba, że wnioskodawcy podnosząc zarzut naruszenia art. 233 § 1 kpc, wyrazili pogląd o wadliwie dokonanej przez Sąd Rejonowy ocenie materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie. Tymczasem, aby w ogóle móc ocenić ten materiał dowodowy, należało między innymi ustalić, czyją własność stanowiły działki będące przedmiotem postępowania w chwili posadowienia na nich urządzeń elektroenergetycznych. Na tę okoliczność, w celu sprawdzenia poprawności ustaleń Sądu I instancji, Sąd Okręgowy dopuścił dowód z akt ksiąg wieczystych Sądu Rejonowego w C. o numerach (...) i (...), przy czym postanowił dowód ten przeprowadzić na posiedzeniu niejawnym w terminie publikacyjnym (vide: postanowienie dowodowe wydane na rozprawie apelacyjnej w dniu 9.03.2018r. – k.

671). To uzupełniające postępowanie dowodowe potwierdziło prawidłowość ustaleń Sądu Rejonowego. Wykazało też niezasadność apelacyjnego zarzutu naruszenia przepisu art. 233 § 1 kpc w zakresie, w jakim zmierzał on do zakwestionowania przyjęcia na gruncie niniejszej sprawy, że urządzenia przesyłowe uczestnika postępowania zostały wybudowane na nieruchomościach stanowiących wówczas własność Skarbu Państwa, tj. na działce: nr (...) - przed 1968r. (modernizacja w latach siedemdziesiątych XX w. – w 1973r.), nr (...) w 1952r., nr (...) - w 1975r., nr (...)w 1975r., nr (...) – remont już wcześniej istniejącej linii wykonano w 1973r. i nr (...)– w zakresie tej linii istotnie Sąd Rejonowy nie wskazał, kiedy zostały na niej posadowione urządzenia elektroenergetyczne, niemniej z całą pewnością można przyjmować, że nie nastąpiło to później, niż w 1975r., a nawet z dużym prawdopodobieństwem przyjmować należy, że linia ta została pobudowana w latach 50-tych XX w., co wynika z pisma uczestnika postępowania stanowiącego odpowiedź na wniosek z dnia 16.07.2013r. W szczególności w zakresie urządzeń posadowionych na działkach nr (...) świadek H. A. nie wypowiadał się kategorycznie. Nie sposób jest jednak mieć wątpliwości co do tego, że co najmniej w latach 70-tych XX wieku odbywał się już przesył energii za pomocą urządzeń elektroenergetycznych zlokalizowanych na przedmiotowych nieruchomościach. Ewentualne, wskazywane w apelacji, mankamenty dokumentów przedstawianych w niniejszym postępowaniu przez uczestnika postępowania, w szczególności zarzuty, że dokumenty te są mało czytelne, nie podważają ogólnej konkluzji, jaka wypływa z analizy całościowej zebranego w tej sprawie materiału dowodowego, że w momencie posadowienia tychże urządzeń przesyłowych na nieruchomościach objętych księgami wieczystymi nr (...) nieruchomości te stanowiły własność Skarbu Państwa. Trudno też stawiać świadkowi H. A. zarzutu stronniczości w zeznawaniu na okoliczności, na jakie został do sprawy przywołany, z tej wyłącznie przyczyny, że świadek ten jest pracownikiem uczestnika postępowania. Sąd Okręgowy nie znajduje podstaw do podważenia wiarygodności zeznań tego świadka. Zważyć należy, że strony mają prawo, a nawet obowiązek (por. przepisy art. 6 kc oraz art. 232 kpc) proponować takie środki dowodowe, za pomocą których mogą osiągnąć swój cel dowodowy, tj. przekonać do swych racji. Tak postąpił w niniejszej sprawie uczestnik postępowania, który oprócz szeregu dokumentów odwołał się do zeznań ww. świadka na potwierdzenie własnych racji. Świadek ten w sposób nie budzący wątpliwości, odwołując się do własnej wiedzy, ale i również do szczątkowej z uwagi na upływ czasu dokumentacji pochodzącej ponadto z okresów, w których nie przywiązywano zbyt dużej wagi do niej, wskazywał na to, że urządzenia elektroenergetyczne uczestnika (jego poprzednika prawnego) znajdowały się na działkach obecnie wnioskodawców w okresach wskazanych przez uczestnika. Ponadto zauważyć należało, że świadek H. A., jeśli nie miał w przedmiocie jakiejś działki konkretnej wiedzy, jasno to komunikował. Toteż z powyższych względów Sąd II instancji nie znalazł podstaw do dania racji apelującym w zakresie podniesionego przez nich zarzutu naruszenia art. 233 § 1 kpc oraz art. 6 kc.

W ocenie Sądu II instancji Sąd Rejonowy na podstawie prawidłowo ocenionego materiału dowodowego w sposób logiczny i wyczerpujący wskazał również, jakim dowodom i z jakich przyczyn należało dać wiarę i na podstawie tego wyводу właściwie ocenił racje uczestników postępowania. W szczególności więc za bezzasadny w tej sytuacji uznać należało zarzut naruszenia przez Sąd I instancji przepisu art. 328 § 2 kpc. Przepis ten, stosowany odpowiednio w postępowaniu nieprocesowym (z mocy art. 13 § 2 kpc), informuje o tym, że uzasadnienie postanowienia powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej orzeczenia z przytoczeniem przepisów prawa. Zdaniem Sądu Okręgowego konkluzje Sądu Rejonowego, zwłaszcza w zakresie objętym zaskarżeniem, zostały przez ten Sąd prawidłowo pod względem prawnym umotywowane – z podaniem podstaw prawnych, uzasadnieniem podstawy faktycznej oraz wskazaniem dowodów, jak i określeniem przyczyn, dla których Sąd ten jednym dowodom dał wiarę, odmawiając jej innym. Na marginesie wypada jedynie zauważyć, że o skutkującej zmianą orzeczenia Sądu I instancji naruszeniu art. 328 § 2 kpc można by mówić wtedy, gdyby uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie pozwalało skontrolować prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1998r., I CKN 949/97, LexPolonica nr 2050372). Taka sytuacja nie ma jednak miejsca w niniejszej sprawie. Uzasadnienie orzeczenia wydanego przez Sąd I instancji, jako intelektualne i prawne podłoże decyzji sądowej, przedstawia proces myślowy składu orzekającego, jaki miał miejsce przed wydaniem zaskarżonego postanowienia. Zresztą na kanwie prawidłowo ustalonych i ocenionych okoliczności niniejszej sprawy, trudno przyjmować, by sam

sposób uzasadnienia postanowienia przyjęty przez Sąd I instancji, mógł mieć wpływ na kształt wydanego w niniejszej sprawie orzeczenia.

Odnosząc się już przeto do głównego zarzutu apelujących wnioskodawców, za pomocą którego zmierzali oni zwalczać przyjętą przez Sąd Rejonowy koncepcję powstania służebności gruntowej o treści służebności przesyłu z mocy samego prawa, wskazać należało, że i w tym zakresie sformułowane zarzuty naruszenia prawa materialnego, okazały się bezzasadne. W opinii Sądu odwoławczego stanowisko Sądu Rejonowego, znajdujące ponadto oparcie w przywołanym orzecznictwie Sądu Najwyższego, jest w pełni uzasadnione.

W realiach rozpoznawanej sprawy nie budził ostatecznie wątpliwości fakt, iż sporne elementy urządzeń elektroenergetycznych zostały wybudowane na opisanych wyżej nieruchomościach należącym obecnie do wnioskodawców, najpóźniej w 1975r. W okresie tym nieruchomości obejmujące działki nr: (...) (KW nr (...)) oraz nr: (...) i (...) (KW nr (...)) stanowiły własność Skarbu Państwa. Należy zaznaczyć, że pomimo, iż przedmiotowe linie przesyłowe zostały przejęte przez przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakłady (...) (poprzednik prawny wnioskodawcy), to jednak zgodnie z obowiązującą w tamtym okresie zasadą jednolitej własności państwowej, stanowiły one własność Skarbu Państwa, a związane z nimi prawa realizowane były na jego rzecz przez państwowe osoby prawne. Gdy zarówno właścicielem nieruchomości obciążonej, jak i posiadaczem służebności gruntowej był Skarb Państwa, nie mogło w ogóle dojść choćby do zasiedzenia służebności przesyłu, gdyż właściciel nie może nabyć przez zasiedzenie służebności gruntowej na nieruchomości stanowiącej jego własność. Sprzeciwiał się temu obowiązujący wówczas art. 128 kc wyrażający zasadę jednolitej własności państwowej.

Z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 roku o zmianie ustawy - Kodeks cywilny, zniesiona została zasada, że jedynie Skarbowi Państwa może przysługiwać prawo własności mienia państwowego, w wyniku czego państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną w zakresie nabywania składników majątkowych na własność. Zmiana art. 128 kc dokonana tą ustawą nie spowodowała jednak przekształcenia przysługujących państwowym osobom prawnym - z mocy przepisów kodeksu cywilnego i ustaw szczególnych - uprawnień do części mienia ogólnonarodowego, pozostających w ich zarządzie w dniu wejścia w życie tej ustawy. Dopiero jednak na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1990r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości, prawo zarządu istniejące w dniu 5 grudnia 1990 roku po stronie państwowych osób prawnych w stosunku do gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa przekształciło się z mocy prawa z tym dniem w prawo użytkowania wieczystego w rozumieniu kodeksu cywilnego, natomiast w odniesieniu do budynków - w prawo własności. Natomiast w odniesieniu do innych składników majątkowych, na podstawie art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych, również w prawo własności (uchwała składu siedmiu sędziów - zasada prawna - Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1991 r., III CZP 38/91, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 października 1990 r., III AZP 13/90, OSP 1991 nr 6, poz. 160, (...) 1991 nr 6, str. 92, L.).

W wyniku majątkowego usamodzielnienia przedsiębiorstw państwowych w postaci ich uwłaszczenia w odniesieniu do urządzeń przesyłowych uwłaszczenie to miało ten skutek, że powodowało przekształcenie przysługującego przedsiębiorstwom prawa zarządu urządzeń przesyłowych w prawo ich własności (w dniu 7 stycznia 1991 r., tj. w dniu wejścia w życie ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. nowelizującej ustawę o przedsiębiorstwach państwowych). Ponadto doszło także do przekształcenia tego tytułu prawnego we właściwe prawo podmiotowe o treści, z której wynika uprawnienie do dalszego korzystania z nieruchomości będących własnością Skarbu Państwa, na których umiejscowione zostały urządzenia energetyczne. Prawem powstających w wyniku przekształcenia tytułu do korzystania z nieruchomości państwowych w zakresie niezbędnym do eksploatacji urządzeń uzyskanych na własność i posadowionych na tych nieruchomościach była - w poprzednim stanie prawnym - służebność gruntowa o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Skoro możliwe było umowne nabycie albo zasiedzenie takiej służebności przed wejściem w życie przepisów art. 305¹ k.c., to taka służebność mogła też powstać ex lege jako prawny skutek uwłaszczenia osoby prawnej. Takie ograniczone prawo rzeczowe jest skuteczne wobec kolejnych właścicieli obciążonej nim nieruchomości gruntowej (uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego - Izba Cywilna z dnia 12 maja 2016 r., IV CSK 509/15 – za pośrednictwem Systemu (...) Prawnej L.).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy, należy wyjaśnić, że bezsprzecznie nieruchomości obejmujące działki nr (...) (KW nr (...)) oraz nr: (...) i (...) (KW nr (...)) należące obecnie do wnioskodawców oraz usytuowane na nich urządzenia przesyłowe, do dnia 5 grudnia 1990 roku stanowiły własność Skarbu Państwa. W dniu 5 grudnia 1990 roku, w związku ze zniesieniem zasady jednolitej własności państwowej urządzenia przesyłowe stały się z mocy prawa własnością przedsiębiorstwa przesyłowego będącego poprzednikiem prawnym (...) S.A. z siedzibą w G.. Z dniem zaś 7 stycznia 1991 roku, ów poprzednik prawny nabył z mocy prawa służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu, która umożliwiła mu, dalsze korzystanie z nieruchomości, które w dalszym ciągu stanowiły własność Skarbu Państwa, na których umiejscowione zostały urządzenia energetyczne. Innymi słowy, służebność, której ustanowienia za wynagrodzeniem domagają się w niniejszej sprawie wnioskodawcy, powstała z mocy prawa w dniu 7 stycznia 1991 roku i jest skuteczna wobec kolejnych właścicieli obciążonych nią nieruchomości, w tym w stosunku do wnioskodawców P. C. oraz D. C. (1).

W tej sytuacji, wobec ustalenia, że służebność objęta wnioskiem, obejmująca działki nr (...) (KW nr (...)) oraz nr (...) i (...) (KW nr (...)) powstała z mocy prawa w dniu 7 stycznia 1991 roku, wniosek należało uznać za bezzasadny.

Już zatem tylko marginalnie wypadało wskazać, że wywody pełnomocnika wnioskodawców o głębokim ich pokrzywdzeniu i wydaniu przez Sąd Rejonowy niesprawiedliwego orzeczenia, które chroni interesy wielkich przedsiębiorstw przesyłowych kosztem osób fizycznych, przede wszystkim rolników na co dzień zmagających się z trudnościami, które generuje infrastruktura przesyłowa posadowiona na ich działkach, mają charakter nadzwyczaj fasadowy, gdy się w szczególności zważy na fakt, że wnioskodawcy są właścicielami przedmiotowych nieruchomości od dnia 25.08.2003r. (urządzenia przesyłowe funkcjonują na obecnie ich działkach od co najmniej 1975r., a na niektórych powstały nawet i dwadzieścia lat wcześniej), a ponadto nabywając własność tych gruntów mieli oni pełną wiedzę o znajdujących się tych nieruchomościach urządzeniach elektroenergetycznych.

Z uwagi na powyższe Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 kpc w zw. z art. 13 § 2 kpc, orzekł jak w sentencji.